

Tjänsteskrivelse

Datum

2024-11-07

Vår referens

Lena Eriksson

Utredare

lena.m.eriksson@malmo.se

Remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet - Uppdrag om översyn av regelverket för ändring av detaljplan och av olagliga planbestämmelser (Rapport 2024:21) MN-2024-10288

Sammanfattning

Boverket har på uppdrag av regeringen beskrivit och utvärderat regelverket för ändring av detaljplan samt gjort en översyn av gällande rätt och rättstillämpning i fråga om olagliga planbestämmelser. Boverkets förslag syftar i huvudsak till att utöka möjligheten till ändring av detaljplaner, samt underlätta för omvandling av äldre detaljplaner till digitaliserat format. De föreslagna förändringarna bedöms inte få några negativa konsekvenser för människors hälsa och miljö. Däremot anser miljöförvaltningen att plan- och bygglagen skulle kunna anpassas så att fler planbestämmelser, som syftar till att minska negativa konsekvenser av pågående klimatförändringar, erhåller lagstöd.

Förslag till beslut

Miljönämnden föreslås besluta

- Miljönämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelsen, daterad 2024-11-07
- Landsbygds- och infrastrukturdepartementet - Uppdrag om översyn av regelverket för ändring av detaljplan och av olagliga planbestämmelser (Rapport 2024:21)

Beslutsplanering

12Miljönämndens ordförandeberedning 2024-11-26

Miljönämnden 2024-12-12

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Kommunstyrelsen har översänt en remiss gällande Landsbygds- och infrastrukturdepartementet - Uppdrag om översyn av regelverket för ändring av detaljplan och av olagliga planbestämmelser, till bland annat miljönämnden för yttrande. Svar önskas senast 2024-12-20.

Bakgrund

I september 2023 fick Boverket i uppdrag av regeringen att beskriva och utvärdera regelverket för ändring av detaljplan samt göra en översyn av gällande rätt och rättstillämpningen i fråga om olagliga planbestämmelser. I mars 2024 förlängdes uppdraget för att utreda möjligheten att utöka befintliga byggrätter genom ändring. Boverket fick också i uppdrag att lämna de förslag till författningsändringar som bedömdes nödvändiga för att uppnå syftet med uppdraget.

Utvärderingen skulle utgå från kommunernas och länsstyrelsernas erfarenheter av att tillämpa regelverket för ändring av detaljplan. Inom ramen för uppdraget skulle Boverket även redovisa hur regelverket påverkar förutsättningarna för kommuner att digitalisera äldre detaljplaner samt analysera förutsättningarna för att genom ett ändringsförfarande ändra användningen i detaljplan.

Det får enbart finnas en detaljplan (plankarta) för ett geografiskt område. Idag innebär det att en ändring av en detaljplan ska införas i den gällande, äldre detaljplanen och ändringen blir då juridiskt gällande när den antagits. Men den gällande detaljplanen kvarstår i ursprungligt skick, för när den är arkiverad får den inte ändras (Arkivlagen). Här finns en motsättning mellan arkivlagen och plan-och bygglagen. Utöver det görs

dagens ändringar i moderna digitala format och passar ofta inte in i formatet för den ursprungliga analoga detaljplanen.

Det finns även en annan utmaning i och med att äldre detaljplaner inte är digitaliserade från början. Om de digitaliseras är det fortfarande de äldre, analoga, detaljplanerna som är juridiskt gällande. Det finns därmed ett behov av att, på ett effektivt sätt, kunna omvandla äldre detaljplaner till digitala format och genom beslut göra dem juridiskt gällande.

Boverket föreslår i sin rapport att detaljplaner ska ändras genom att kommunen antar en detaljplan som ersätter den gällande detaljplanen istället för att beslut sker om enbart ändringen. De delar av detaljplanen som endast bekräftar gällande förhållanden blir därmed en omvandling som uppfyller dagens krav på digital information enligt 2 kap. 5e § Plan- och byggförordning (2011:338), PBF, och Boverkets föreskrifter om detaljplan. Kommunen kan välja hur mycket av gällande plan som ska omvandlas, vilket görs genom avgränsning av planområdet. Den del av den ursprungliga detaljplanen som inte ändras eller omvandlas fortsätter att gälla som tidigare.

Vid omvandling av äldre detaljplaner krävs i många fall tolkningar och mindre justeringar av bestämmelserna för att de ska kunna översättas.

Förslaget innebär också att en kommun kan välja att enbart omvandla en detaljplan och tolka om bestämmelserna till nuvarande digitala system, utan att införa ändringar. Skillnaden mot dagens digitalisering är att den digitaliserade detaljplanen då blir juridiskt gällande genom antagandebeslutet.

Enligt förslaget är det bara ändringen som lämplighetsprövas mot 2 och 4 kap. Plan- och bygglagen (2010:900), PBL. För det som endast omvandlas prövas inte lämpligheten på nytt. Här görs inte heller någon undersökning av om detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Den ursprungliga planbeskrivningen behålls. Vid ändring kompletteras planbeskrivningen med en beskrivning av dessa. Vid omvandling ska planbeskrivningen även innehålla en beskrivning av hur den gällande planen har tolkats vid omvandlingen.

Om ärendet innebär ändringar är processen likadan som idag, med samråd och granskning, där miljönämnden är remissinstans. Om ärendet enbart avser omvandling utan ändringar så begränsas samrådskretsen till lantmäterimyndigheten och kända sakägare. Det innebär att miljönämnden inte har att ta ställning till stadsbyggnadskontorets tolkningar när äldre planbestämmelser överförs till nuvarande.

Boverket föreslår även en utökning när det gäller vad som kan anses vara en ändring av en detaljplan. Inom nuvarande regelverk ska en ändring av detaljplan rymmas inom planens syfte. Boverket föreslår istället att en ändring får göras om den inte motverkar den ursprungliga detaljplanens syfte. Det kan till exempel vara möjligt att ändra, lägga till och ta bort användningsbestämmelser, så länge huvudsyftet med planen inte förändras och ändringen bedöms lämplig utifrån 2 kapitlet PBL. Förslaget innebär att en ändring även fortsättningsvis ska förhålla sig till planens ursprungliga syfte så att den grundstruktur som lämplighetsprövats i planen bibehålls.

När det gäller detaljplaner som innehåller olagliga planbestämmelser så hänvisar Boverket i stort till vägledningen som publiceras på PBL Kunskapsbanken. Boverket konstaterar att det finns detaljplaner som har planbestämmelser som saknar lagstöd och att det är otydligt vad som gäller.

Boverket rekommenderar att detaljplaner som innehåller planbestämmelser som saknar lagstöd ändras eller upphävs, för att skapa större rättssäkerhet, underlätta lovgivning och minska risken för att vara vilseledande.

Miljöförvaltningens bedömning

Bedömningen är att risken för negativa konsekvenser för miljö och människors hälsa inte ökar i och med förslagen. De ändringar som görs i detaljplaner ska även fortsättningsvis lämplighetsprövas och miljönämnden bevakar miljö- och hälsoperspektivet vid samråd och granskning.

När det gäller olagliga planbestämmelser så vore det önskvärt att plan- och bygglagen i stället anpassas så att fler planbestämmelser som minskar konsekvenserna av klimatförändringarna erhåller lagstöd, som till exempel grönytefaktor och trädplanteringar. Det ligger i linje med portalparagrafen i plan- och bygglagen, 1 kap 1 §

PBL, som säger att lagen syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer. Det ligger även i linje med 2 kap. 3 § PBL, som bland annat anger att planläggning ska ske med hänsyn till miljö- och klimataspekter.

Ansvariga

Rebecka Persson
Miljödirektör

Sofie Holmkvist
Avdelningschef
Miljöstrategiska avdelningen